

יוני 2014

קידום מעמד הרופאה: קליניקה, ניהול ואקדמיה - נייר רקע של הר"י לקראת דיון בוועדה לקידום מעמד האישה ושויון מגדרי

רקע כללי - תהליך הפמיניזציה של מקצוע הרפואה

בשנים האחרונות הולך וגדל מספר הסטודנטיות לרפואה. על פי נתונים עדכניים שנשלחו אלינו מהמועצה להשכלה גבוהה, בשנת הלימודים תשע"ג נשים היוו כ-54% מכלל הסטודנטים הלומדים תואר ראשון ברפואה במוסדות הלימוד המוכרים בארץ. נתון זה, כשלעצמו, מצביע על המגמה – רוב נשי בקרב העוסקים ברפואה בישראל בעוד מספר שנים לא רב.

במקביל, אנו רואים מגמה ברורה בבחירת מקצוע ההתמחות של נשים רופאות. לפי נתונים משנת 2012, נשים נוטות לבחור בהתמחות במקצועות הגריאטריה, רפואת משפחה, רפואת ילדים ואונקולוגיה. במקצועות אלה עומד כיום שיעור המתמחות על למעלה מ-50%. לעומת זאת, אנו רואים שיעור נמוך במיוחד של נשים העוסקות במקצועות הכירורגים, בקרדיולוגיה, הרדמה וטיפול נמרץ. כל אלה מקצועות שהעיסוק בהם קשה פיזית, תובעני ומקשה על ניהול חיי משפחה וגידול ילדים. על סמך נתונים אלה, לא מן הנמנע שבעתיד ייקלעו מקצועות אלה למצוקה קשה.

גם במישור הניהול הרפואי ישנו חסר רב בנשים. לפי הנתונים שבידינו, כיום ישנם 9% בלבד רופאות בתפקידי ניהול בתי חולים וניהול שירותי בריאות בקופות החולים. כמו כן, אחוז הרופאות המנהלות מחלקות בבתי החולים עומד על 17% בלבד, ועוד 1% סגניות מנהלות מחלקה.

גם באקדמיה הייצוג הנשי לוקה בחסר, כאשר שיעור הנשים בקרב פרופסורים לרפואה נמוך מ-15%.

קידום רופאות בהתמחות ובכלל – פעולות הר"י:

בשנת 2013 קיימה הר"י כנס על המהפכה הנשית ברפואה שבו לקחה חלק גם ח"כ יעל גרמן, שרת הבריאות. בעקבות הדיונים החשובים בכנס, הוקם בהר"י צוות משימה לקידום הרופאות בראש הצוות עומדת פרופ' רבקה כרמי, נשיאת אוניברסיטת בן-גוריון. הצוות החל את פעילותו זה מכבר באמצעות צוותי משנה, אשר חלקם יעסוק גם בהנגשת ההתמחות והתאמת מקום העבודה לרופאות במקצועות ההתמחות השונים. תוצרי הצוות יכוונו ליצירת שינוי מוחשי בשטח של מעמד הרופאה במערכת הבריאות בכלל ובמקומות העבודה בפרט. בתוך כך, נפעל לגיבוש תוכניות ורעיונות לשינוי תרבותי של התפישה הארגונית של מקום הרופאה, התאמת תנאי העבודה, קידום ייצוג הולם ועוד.

נוסף על כך, להלן הפעולות העיקריות שמובילה הר"י לקידום נשים ברפואה:

הכרה בחופשת לידה לצורך תקופת התמחות

המועצה המדעית של הר"י מכירה ב-14 השבועות בתשלום מתוך חופשת הלידה או בחלק מהם, לצורך תקופת ההתמחות, וזאת בהתאם למשך תקופת ההתמחות במסגרתה לידה המתמחה. יתר שבועות החופשה, מעבר ל-14 שבועות ועד ל-26 הקבועים בחוק, ייחשבו כהפסקה שאינה פוגעת ברצף ההתמחות אולם אינם נחשבים כחלק מתקופת ההתמחות.

מתמחות המעוניינות להאריך את חופשת הלידה מעבר לכך יכולות לעשות זאת באישור המועצה המדעית. כמו כן, המועצה המדעית מכירה עד חודש של שמירת היריון לפז"ם ההתמחות (כלומר התקופה נחשבת כחלק מרצף ההתמחות).

התמחות במשרה חלקית

החל מחודש ספטמבר 2012 מאפשרת המועצה המדעית של הר"י התמחות במשרה חלקית, על פי הנהלים שקבעה המועצה המדעית ובמקצועות הבאים: הרדמה, ניאונטולוגיה, מחלות ריאה, אנדוקרינולוגיה, רפואה דחופה (כמקצוע על בלבד). מדובר בתוכנית ניסיונית (פיילוט), אשר אושרה לאחר תהליך של דיון ובדיקה, בחינת המצב בעולם ובחירה במהלך זהיר ומחושב, שבסופו תתבצע הערכה של התוצאות.

לעמדתנו, התמחות במשרה חלקית תעודד יותר רופאות לבחור במקצועות התמחות הדורשים "התמחות על" (דהיינו התמחות נוספת). לדבר זה משנה חשיבות בראייה ארוכת טווח.

קיצור יום העבודה

ההסכמים הקיבוציים של הרופאים קובעים כי יום העבודה של אם לשני ילדים עד גיל 14 שנים, או ילד אחד שגילו נמוך מ-8 שנים, הנמצאים בביתה, הוא בן שבע שעות. לאחר ההסכם הקיבוצי משנת 2011 ניתן ליישם ביתר קלות הוראה זו הודות לשעון הנוכחות שהונהג במקומות העבודה מכוח אותו הסכם. זאת מלבד זכאות ליום עבודה מקוצר לרופאות עובדות מדינה מכוח התקשי"ר. יצוין כי זכויות אלה ניתנות כמובן גם לרופאים הורים.

מתחם זכויות הרופאות באתר הר"י

הר"י הקימה מתחם באתר האינטרנט שלה ובו סקירה כללית של זכויות הרופאות העובדות, כגון זכויות בעת היריון וטיפול פוריות, זכויות בהתמחות, זכויות לאחר לידה ותלונות על הטרדה מינית. במתחם זה ישנו גם פורום למתן מענה וייעוץ לשאלות. כתובת המתחם:

<http://www.ima.org.il/MainSite/RightsOfDoctors/Default.aspx>

התאמת מקומות העבודה לרופאות אימהות

הר"י מאמינה כי יש לקדם תוכנית לבניית מעונות יום ללידה הקטנים של אמהות רופאות. למעונות אלה משנה חשיבות לאימהות אשר מתמחות בבתי החולים ונדרשות לבלות זמן רב במחלקה. לצד זאת, יש לבנות עמדות הנקה לרופאות על מנת ליצור סביבה אינטימית וראויה לרופאה להניק את תינוקה או לשאוב חלב במהלך העבודה.

קידום נשים בניהול רפואי

לאור הנתונים שלעיל, לפיהם אחוז הנשים במשרות ניהול בתחום הרפואה נמוך מאוד ביחס לרופאים גברים, פועל צוות המשימה לקידום מעמד הרופאות לגיבוש המלצות ספציפיות בתחום זה. כמו כן, פועל הצוות לקידום הצעת חוק שיווי זכויות האישה (תיקון – ייצוג לנשים בוועדות איתור), התשע"ד–2014 של חה"כ אלעזר שטרן וח"כים נוספים, אשר מטרתה להבטיח ייצוגן של נשים בוועדות איתור הממליצות לממשלה על מינויים לתפקידים בכירים.

לסיכום

מקצוע הרפואה עובר תהליך של פמיניזציה, כאשר כבר כיום ישנו רוב נשי על ספסלי הפקולטות לרפואה בישראל. הר"י מברכת על כך, אך בד בבד סבורה שיש לפעול להשוואת הזדמנויות בכל הרבדים הנדונים לעיל.

הר"י סבורה כי יש להתאים ולהנגיש את מקום העבודה בכלל ואת מקומות ההתמחות בפרט לנשים רופאות. ישנו צורך לספק סביבת עבודה ידידותית – הן פיזית והן ערכית – עבור נשים בתוך מערכת שנבנתה ומנהגת על-ידי רוב גברי. זאת יש לעשות, בין היתר, באמצעות שינויי תקינה ותמורות בהתנהלות הארגונית במערכת. לצד זאת, אנו מצביעים על הצורך ליצור באקדמיה ובניהול הרפואי דמויות לחיקוי ("רול מודלס"), אשר תסמנה את הדרך לדור ההמשך הנשי ברפואה.

יש לבצע זאת לא רק כאקט מוסרי המתחייב מתפיסתנו השוויונית במקצוע הרפואה ובכלל, אך גם, ובעיקר, לטובת יצירתה של מערכת פלורליסטית, יעילה ואיכותית המשרתת קהל ש-50% ממנו הן נשים.